

NIE TYLKO STRASBURG?

**ALTERNATYWNE MIĘDZYNARODOWE
INSTRUMENTY OCHRONY PRAW CZŁOWIEKA**

CZĘŚĆ III:

**DIALOG SĄDÓW POLSKICH I TSUE.
TEORIA I PRAKTYKA PYTAŃ PREJUDYCJALNYCH
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM
KARTY PRAW PODSTAWOWYCH**

18 CZERWCA 2018 R.

dr Agnieszka Frąckowiak-Adamska

MATERIAŁY SZKOLENIOWE

SPIS TREŚCI

O AUTORCE	3
Karta Praw Podstawowych	4
Katalog praw.....	4
Prawa chronione Kartą a prawa chronione EKPCz.....	4
Tytuł VII (art. 51-54) postanowienia ogólne dotyczące wykładni i stosowania karty	6
Możliwości użycia Karty.....	6
Opinia 1/09 Trybunału (pełny skład) z 8 marca 2011	6
Schemat rozważań.....	6
2017 r. – pytania prejudycjalne (FRA, FRR 2018)	7
Artykuł 51.....	7
Wyrok TSUE z 26 lutego 2013, C-617/10 Åkerberg Fransson	7
Stosowanie prawa Unii.....	8
Sprawa C-617/10 Åkerberg Fransson	8
Sprawa C-206/13 Siragusa.....	8
Art. 51 ust. 2.....	9
Zakres zastosowania swobód rynku wewnętrznego i przepływu osób wynikającego z obywatelstwa ..9	
Obywatelstwo Unii	10
Zasada praworządności?.....	10
Szacunek dla zasady praworządności podstawą całego systemu	10
Fundamental Rights Report 2018 - FRA Opinions	10
Sprawa IV SA/GI 1129/16 - Wyrok WSA w Gliwicach – „500 plus”, wywiad kuratora – przykład zastosowania karty poza zakresem prawa Unii.....	11
Karta a inne źródła prawa (FRR 2018 - FRA Opinions).....	11
Polskie pytania prejudycjalne dot. Karty	13
SR w Koninie - C-50/16 Halina Grodecka przy udziale Józefa Konieczki (postanowienie TS – brak własności).....	13
2017/2018	13
Powołania Karty poza zakresem prawa Unii (FRR 2018 - FRA Opinions).....	13
Artykuł 52 ust. 1	14
Pytanie prejudycjalne Raad van State (Niderlandy) z 17 listopada 2015 r. – J. N., / Staatssecretaris dnu van Veiligheid en Justitie (Sprawa C-601/15)	14
Artykuł 53	15
C-399/11 Melloni	15
Lista kontrolna (check-list) ETPCz.....	15
FRA handbook on Article 51 check	15
Check-list dla pytań prejudycjalnych dot. KPP.....	16

○ AUTORCE

Dr Agnieszka Frąckowiak-Adamska – adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Europejskiego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (od 2007 r.); autorka licznych publikacji w wiodących polskich i europejskich czasopismach prawniczych dotyczących stosowania prawa unijnego przez sądy krajowe, europejskiej przestrzeni sądowej, obywatelstwa Unii i prawa rynku wewnętrznego; kierownik polskich części projektów badawczych finansowanych przez Komisję Europejską dotyczących współpracy sądów w sprawach cywilnych i karnych, koordynatorka studiów magisterskich Master Professionnel de Droit Européen et International des Affaires Uniwersytetu Paris-Dauphine na Uniwersytecie Wrocławskim, więcej informacji: <https://prawo.uni.wroc.pl/user/12050>

Karta Praw Podstawowych

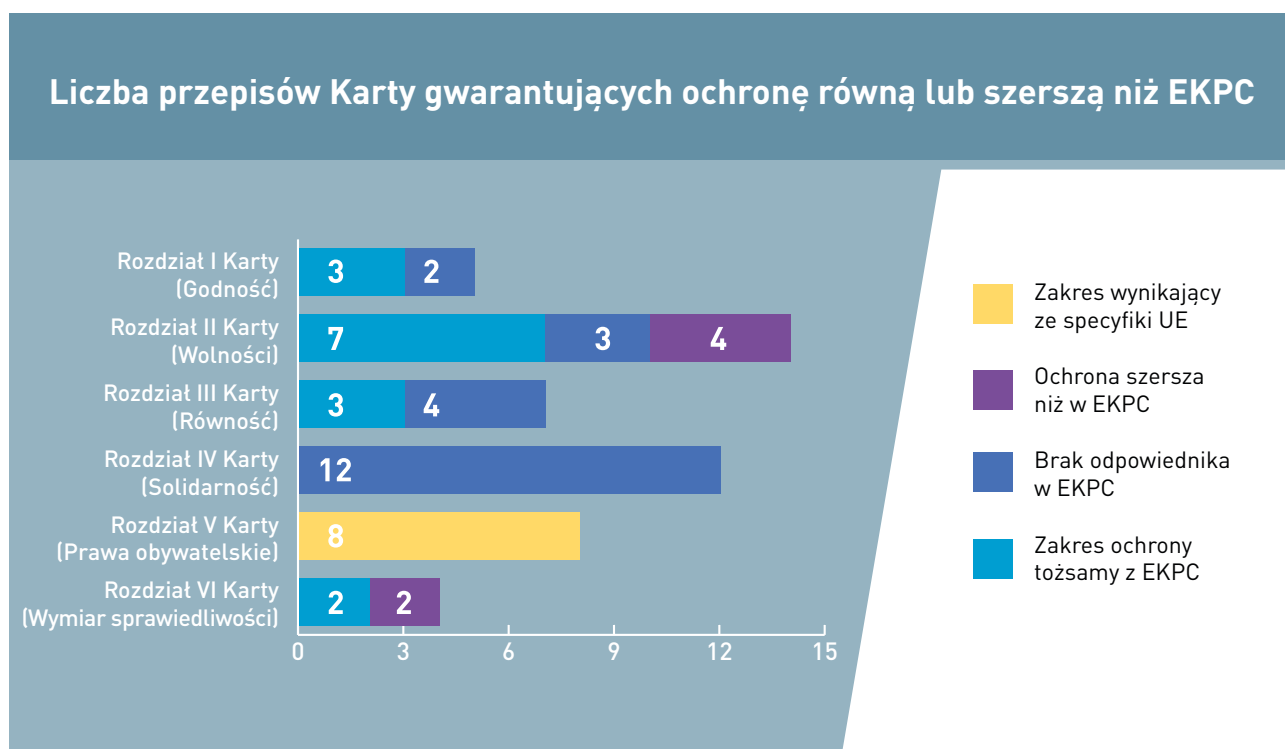
- Karta Praw Podstawowych Dz.U. 2016/C 202/02
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=PL>
- Wyjaśnienia do Karty Dz.U. 2007/C 303 / 17
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:32007X1214\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:32007X1214(01))
- Wiążąca moc prawna od 1 grudnia 2009 r. - 8,5 roku stosowania
- Preambuła + VII tytułów (54 artykuły)
  - Tytuły I-VI (art. 1-50): katalog praw
  - Tytuł VII (art. 51-54) postanowienia ogólne dotyczące wykładni i stosowania karty

Katalog praw

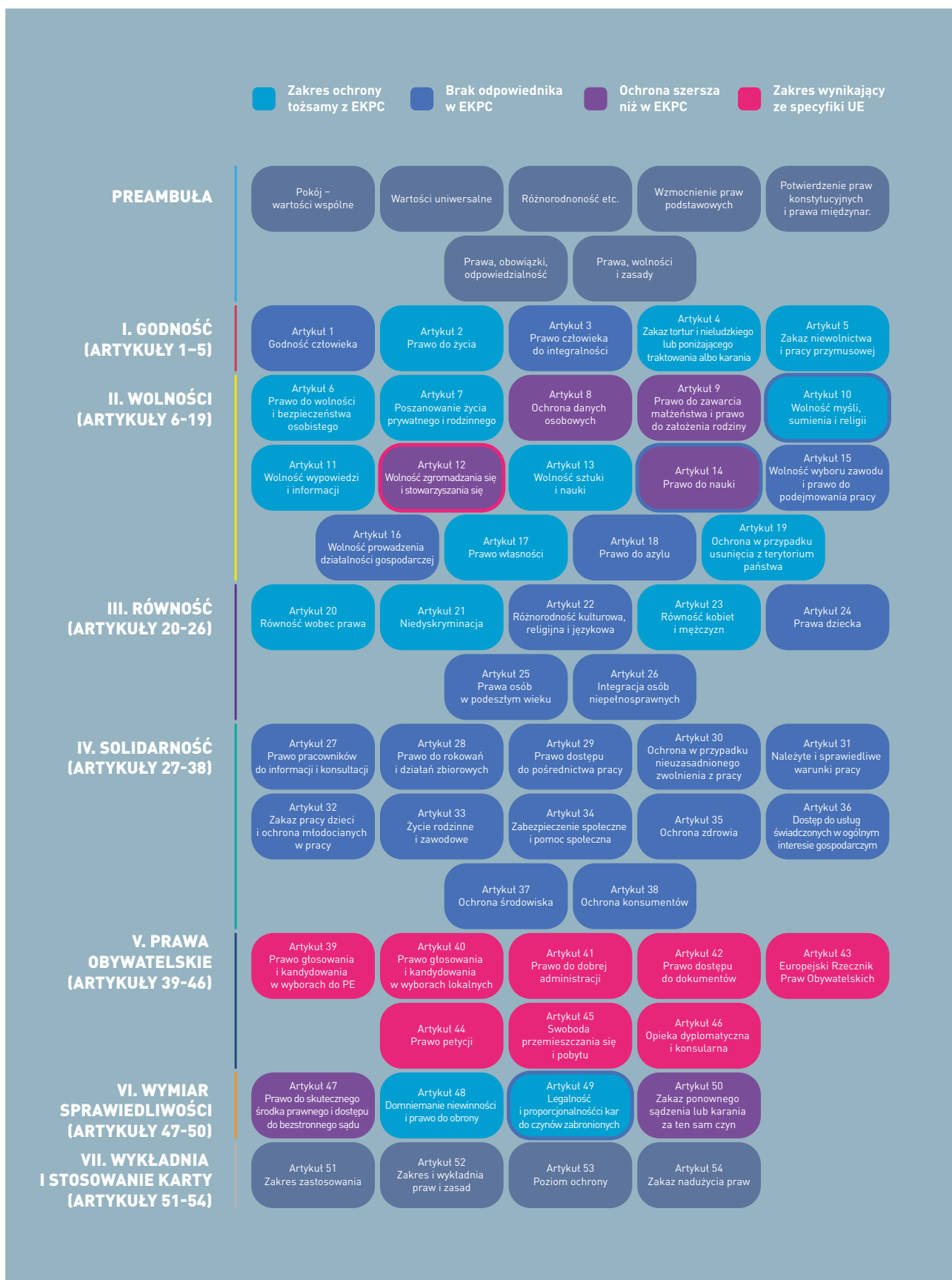
- I. Godność
- II. Wolności
- III. Równość
- IV. Solidarność
- V. Prawa obywatelskie
- VI. Wymiar sprawiedliwości

4

Prawa chronione Kartą a prawa chronione EKPCz

Źródło: FRA, *Fundamental Rights Report 2018* (tłumaczenie własne).

Źródło: Gabriel Toggenburg, FRA – *Charter Scope Of Application*, (tłumaczenie własne).

Tytuł VII (art. 51-54) postanowienia ogólne dotyczące wykładni i stosowania karty

- **Art. 51 Zakres zastosowania – najtrudniejszy do wykazania**
- Art. 52 Zakres i wykładnia praw i zasad – *najważniejszy merytorycznie*
- Art. 53 Poziom ochrony – *najbardziej kontrowersyjnie interpretowany przez TSUE*
- Art. 54 Zakaz nadużycia praw

Możliwości użycia Karty

- Interpretacja prawa krajowego
- Interpretacja prawa unijnego
- Zgodność prawa krajowego z Kartą
- Zgodność prawa unijnego z Kartą (konieczne pyt. prej.)

Sąd krajowy sam stosuje (+ ewentualnie pytanie prejudycjalne)

Interpretacja zgodna ⇨ niestosowanie przepisu sprzecznego z prawem UE

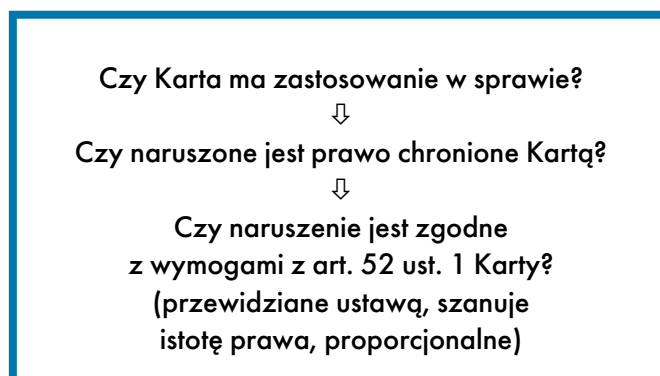
Opinia 1/09 Trybunału (pełny skład) z 8 marca 2011

68. (...) do sądów krajowych i Trybunału należy zapewnienie pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw podmiotowych wywodzonych z prawa Unii (...).

6

69. Sąd krajowy wypełnia bowiem we współpracy z Trybunałem **powierzoną im wspólnie** funkcję w celu zapewnienia przestrzegania prawa przy wykładni i stosowaniu traktatów (...).

Schemat rozważań

2017 r. – pytania prejudycjalne (FRA, FRR 2018)

- Na kartę powołano się w 50 przypadkach (podobnie jak w zeszłych latach)
- Najczęściej powoływano
  - Art. 47 – 19 pytań
  - Art. 21 – 8 pytań
  - Art. 4 – 6 pytań
  - Art. 31 – 5 pytań
- Najwięcej pytań dot. Karty z:
  - Włoch (10)
  - Niemiec (8)
  - Austrii (6)
  - Holandii (6)

Artykuł 51

Artykuł 51

Zakres zastosowania

1. Postanowienia niniejszej Karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii przy poszanowaniu zasady pomocniczości oraz do Państw Członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii.

2. Niniejsza Karta nie rozszerza zakresu zastosowania prawa Unii poza kompetencje Unii, nie ustanawia nowych kompetencji ani zadań Unii, ani też nie zmienia kompetencji i zadań określonych w Traktatach.

- Instytucje organy i jednostki organizacyjne Unii – zawsze związane Kartą
- Państwa członkowskie – **wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii – zawsze musi być stosowany w sprawie przepis unijny inny niż Karta!**

Wyrok TSUE z 26 lutego 2013, C-617/10 Åkerberg Fransson

17. (...)zakres zastosowania karty w odniesieniu do działań państw członkowskich został określony w jej art. 51 ust. 1, zgodnie z którym postanowienia karty mają zastosowanie do państw członkowskich tylko w sytuacji, gdy stosują one prawo Unii.

21. Poszanowanie praw podstawowych chronionych na mocy karty jest zatem konieczne, w sytuacji gdy przepisy krajowe mieszczą się w zakresie zastosowania prawa Unii. Nie mogą więc występować sytuacje podlegające prawu Unii, w których wspomniane prawa podstawowe nie miałyby zastosowania. Stosowanie prawa Unii oznacza więc jednoczesne zastosowanie praw podstawowych chronionych na mocy karty.

22. Natomiast jeżeli stan prawny nie jest objęty zakresem zastosowania prawa Unii, Trybunał nie jest właściwy do jego oceny, a przytaczane ewentualnie postanowienia karty nie mogą stanowić samodzielnej podstawy do nadania mu takiej właściwości (...).

- przepis wykonawczy do aktu unijnego
- przepis implementujący dyrektywę
- **przepis sprzeczny ze swobodą rynku wewnętrznego**
- **przepis sprzeczny z prawami z obywatelstwa Unii**
- przepis narusza **obowiązek zapewnienia skutecznej ochrony sądowej**:
  - przepis proceduralny naruszający efektywność prawa unijnego
  - ogólny obowiązek (nawet poza „zakresem zastosowania” prawa unijnego)?
- przepis przejmuje regulacje unijne również na użytek wewnętrzny – C-297/88 Dzodzi

Stosowanie prawa Unii

- Jeśli państwa mają margines swobody (dyskrecjonalne uprawnienia) – **TAK**
- Dyrektywy: przyjmowanie nowych przepisów / brak przyjmowania nowych przepisów: **TAK/TAK**
- Przepisy krajowe dotyczące środków ochrony prawnej, sankcji i wykonywania prawa unijnego (C-218/15, *Paoletti*; C-405/10, *Garenfeld*): **TAK**

Sprawa C-617/10 Åkerberg Fransson

28. Okoliczność, że przepisy krajowe służące za podstawę tych zobowiązań podatkowych i postępowania karnego nie zostały wydane w celu transpozycji dyrektywy 2006/112, nie podważa powyższego wniosku, ponieważ ich zastosowanie stanowi sankcję za naruszenie przepisów owej dyrektywy, ma więc na celu wypełnienie nałożonego na państwa członkowskie w traktatach obowiązku skutecznego sankcjonowania działań mogących naruszać interesy finansowe Unii.

8

Sprawa C-206/13 Siragusa

- przepisy o ochronie dziedzictwa kulturowego i krajobrazu
- decyzja nakazująca przywrócenie do stanu poprzedniego terenów należących do C. Siragusy

Czy art. 17 [karty] oraz zasada proporcjonalności jako ogólna zasada prawa Unii [...] stoją na przeszkodzie stosowaniu przepisu krajowego (...), który wyklucza możliwość wydania, w celu zalegalizowania samowoli budowlanej, pozwolenia stwierdzającego zgodność z wymogami ochrony krajobrazu w zakresie wszystkich działań człowieka powodujących zwiększenie powierzchni i kubatury, niezależnie od faktu, czy zostało przeprowadzone konkretne badanie zgodności tych działań z wartościami związanymi z ochroną krajobrazu danego miejsca?”.

- związek z prawem Unii w dziedzinie ochrony środowiska

24. Należy jednak przypomnieć, że pojęcie „stosowania prawa Unii” w rozumieniu art. 51 karty wymaga istnienia powiązania określonego stopnia, które **wykracza poza bliskość odnośnych dziedzin lub pośredni wpływ jednej dziedziny na drugą (...)**.

25. Aby określić, czy uregulowanie krajowe mieści się w granicach stosowania prawa Unii w rozumieniu art. 51 karty, należy między innymi zbadać, czy omawiane uregulowanie krajowe **ma na celu wykonanie przepisu prawa Unii, jaki jest charakter tego uregulowania oraz czy zmierza ono ku realizacji celów innych niż te objęte prawem Unii**, nawet jeżeli może ono w sposób pośredni wpływać na to ostatnie,

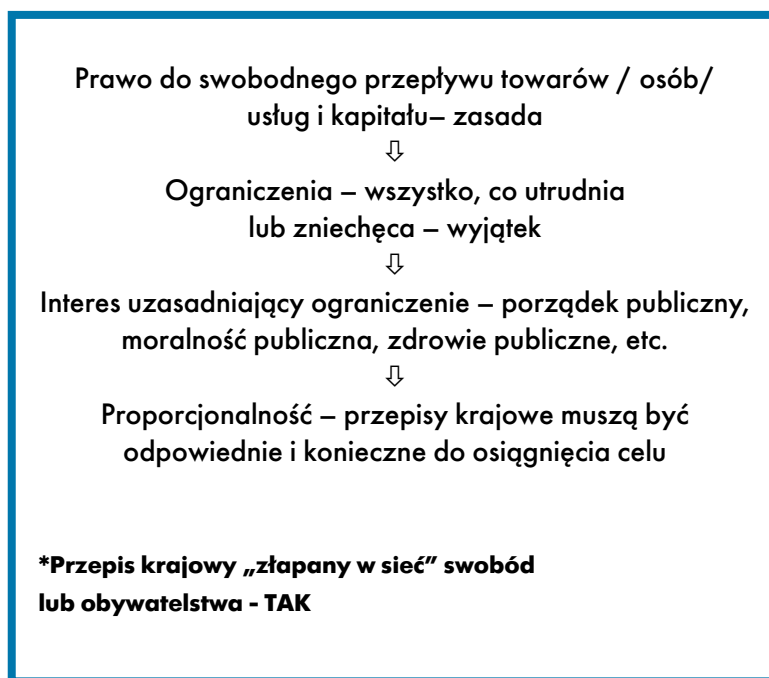
a także **czy istnieją przepisy prawa Unii regulujące daną dziedzinę w sposób szczególny lub mogące mieć dla niej znaczenie (...).**

26. W szczególności Trybunał stwierdził brak zastosowania praw podstawowych Unii do uregulowań krajowych ze względu na okoliczność, że **przepisy Unii w danej dziedzinie nie nakładają na państwa członkowskie żadnych zobowiązań** w odniesieniu do sytuacji, której dotyczyło postępowanie główne (...).

Art. 51 ust. 2

- Karta nie ustanawia nowych kompetencji dla UE
- C-339/10 Asparuhov Estov;
- C-27/11 Vinkov
- Nie ma zastosowania w obszarach kompetencji dzielonych, gdzie Unia mogłaby potencjalnie stanowić przepisy

Zakres zastosowania swobód rynku wewnętrznego i przepływu osób wynikającego z obywatelstwa

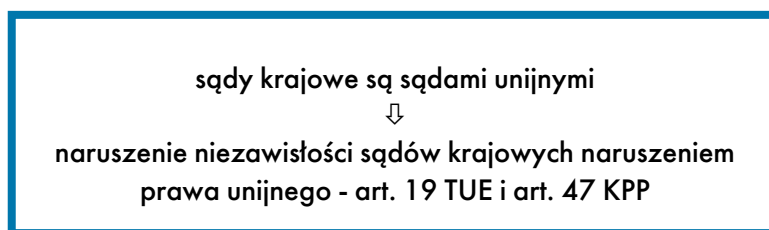

Obywatelstwo Unii

- Prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu
- Prawo do pobytu na terytorium Unii (C-34/09 Zambrano) i pochodne prawo rodzica
- Wyrok ERT i następane:
C-390/12 Pflieger, pkt 35: „jeżeli państwo członkowskie powołuje się na nadrzędne względy interesu ogólnego w celu uzasadnienia przepisów, które mogą ograniczać korzystanie ze swobody świadczenia usług, takie uzasadnienie, przewidziane w prawie Unii, powinno być interpretowane w świetle ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności praw podstawowych zagwarantowanych obecnie w karcie. Odnośne przepisy krajowe mogą zatem być objęte przewidzianymi wyjątkami, wyłącznie jeżeli są zgodne z prawami podstawowymi, nad których przestrzeganiem czuwa Trybunał.”

Zasada praworządności?

- Tak jak w skardze Komisja przeciwko Polsce?

10

Szacunek dla zasady praworządności podstawą całego systemu

- C-64/16 Associação Sindical dos Juizes Portugueses – wyrok z 27.02.2018
  - zapewnienie **skutecznej ochrony sądowej prawnym obowiązkiem państw członkowskich** - art. 2 z 4(2) i 19 (1) TEU (§ 34)
  - istnienie skutecznej kontroli sądowej służącej zapewnieniu poszanowania prawa Unii jest **nieodłączną cechą państwa prawa** (§ 36)
  - dla zagwarantowania tej ochrony rzeczą kluczową jest zachowanie **niezawisłości** takiego organu, co potwierdza art. 47 akapit drugi karty, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do „niezawisłego” sądu (§ 41)

Fundamental Rights Report 2018 - FRA Opinions

- <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports/fundamental-rights-2018>
- Rozdz. 2: *EU Charter of Fundamental Rights and its use by Member States* (KPP i jej stosowanie przez państwa członkowskie)
- brak wyraźnej poprawy w stosowaniu Karty przez sądy i w procesie legislacyjnym państw
- zakres zastosowania Karty – wciąż często ignorowana kwestia – w większości spraw z 2017 r. kwestia nie była rozważana

Sprawa IV SA/GI 1129/16 - Wyrok WSA w Gliwicach – „500 plus”, wywiad kuratora – przykład zastosowania karty poza zakresem prawa Unii

Jak stanowi **art. 7** Karty praw podstawowych Unii Europejskiej każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się.

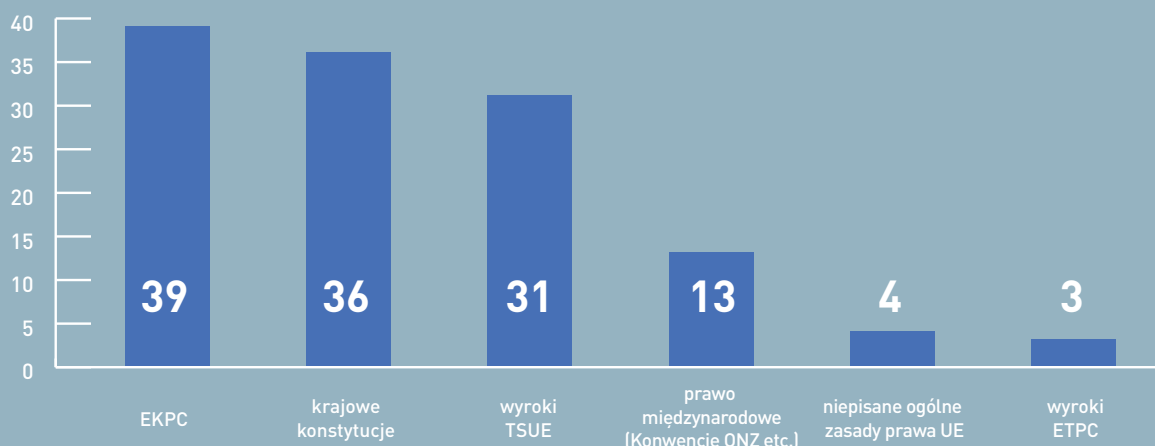
Natomiast zgodnie z jej **art. 52 ust. 1** wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności zaś, z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności, ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób.

Konieczność przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, który naruszać mógłby prawo prywatności skarżącego wynika z regulacji **ustawowych**. Środek ten, przewidziany dla zbadania sytuacji rodzinnej i mieszkaniowej strony, zdaniem Sądu, ustanowiony został z poszanowaniem zasady **proporcjonalności**, gdyż nie istnieją skuteczniejsze, a mniej uciążliwe metody obiektywnego sprawdzenia faktycznej sytuacji sprawowania opieki na dzieckiem. Metody te odpowiadają celom interesu ogólnego, jako że dotyczą dys-trybuowania środków budżetowych. **[Analiza proporcjonalności przepisu krajowego]**

Karta a inne źródła prawa (FRR 2018 - FRA Opinions)

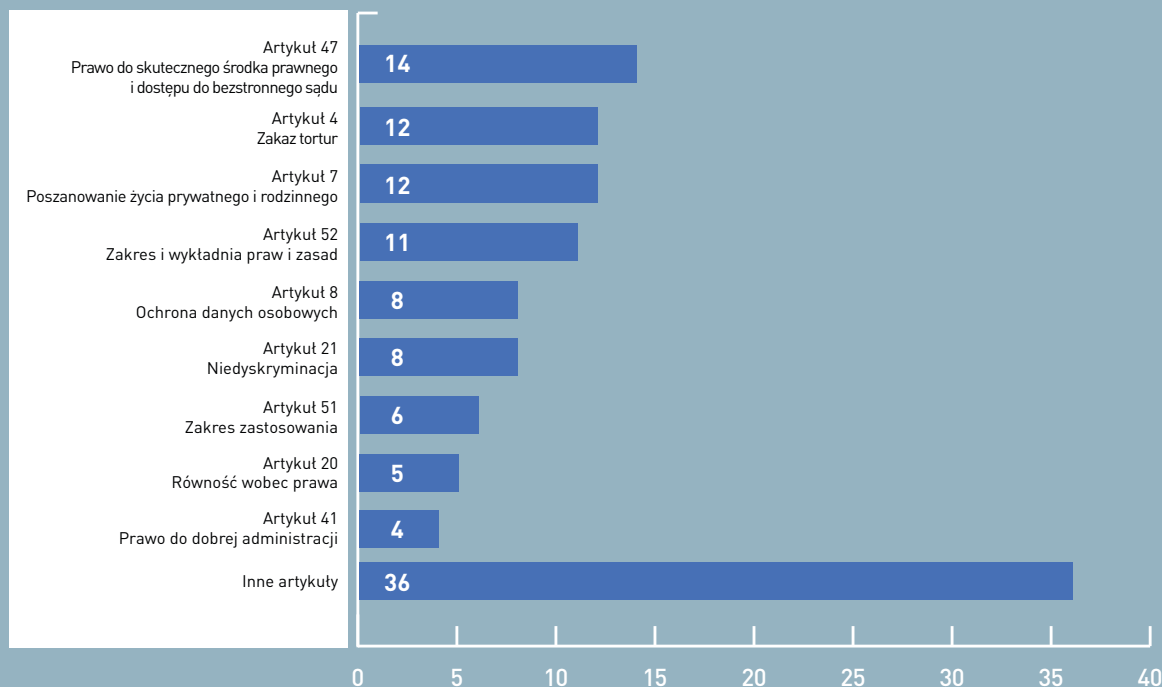
- Sędziowie używając Karty, powołują ją wraz z innymi źródłami prawa
- Sędziowie podnosili argumenty oparte na Karcie z własnej inicjatywy w 45 % z 71 spraw z 2017 r.
- Z 71 orzeczeń z 2017, 30 % dotyczyło kontroli granicznych, azylu i migracji
- Najczęściej powoływany przepis to art. 47 Karty (prawo do skutecznego środka prawnego i rzetelnego procesu) – jak w ubiegłych latach, horyzontalny przepis, mający znaczenie we wszystkich rodzajach spraw

Liczba odniesień do innych źródeł prawnych obok Karty w analizowanych orzeczeniach sądowych (według źródła prawa, o którym mowa)

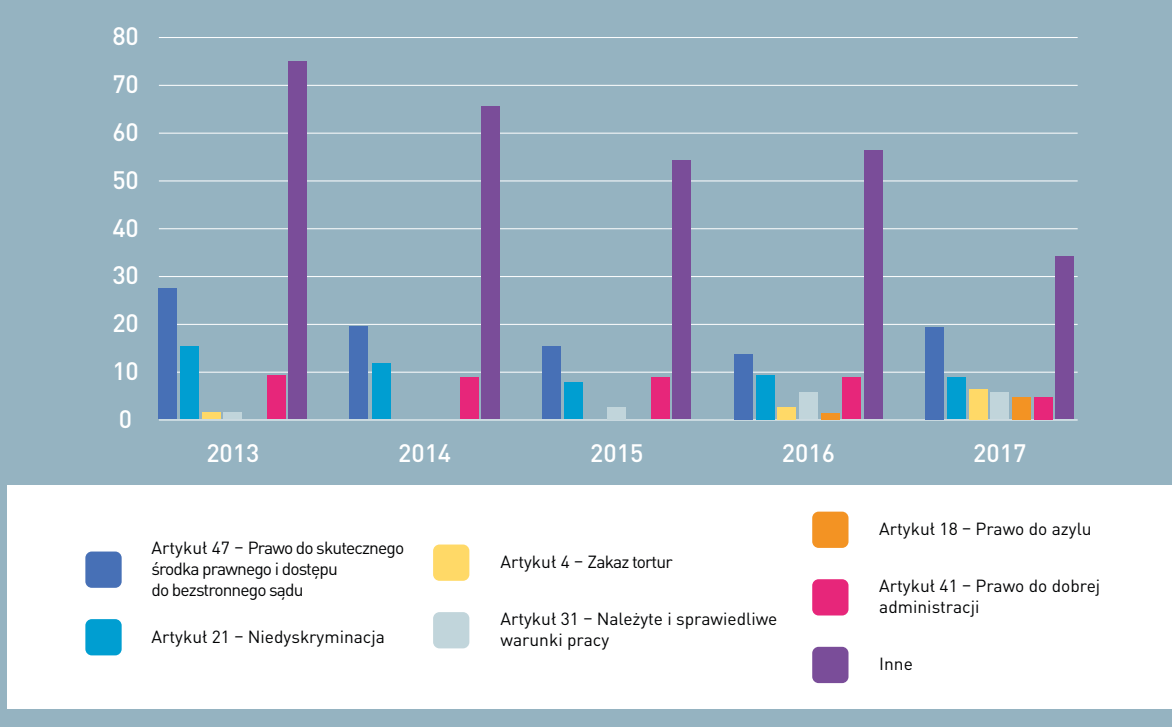
Źródło: Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2017 r.

Liczba odniesień do artykułów Karty w 2017 roku w analizowanych orzeczeniach sądowych (według artykułu)

Źródło: Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2017 r., na podstawie 71 wyroków sądów badanych przez FRA, które zostały wydane w 28 państwach członkowskich UE. Z każdego państwa wzięto pod uwagę do 3 wyroków.

Artykuły, na które powoływano się najczęściej we wnioskach o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w latach 2013-2017

Źródło: Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2017 r., na podstawie danych TSUE o wszystkich pytaniach prejudycjalnych, gdzie powołano się na przepisy Karty w latach 2013-2017

Polskie pytania prejudycjalne dot. Karty

Sprawa	Dokument	Data	Oznaczenia stron
C-403/16	Wyrok ECLI:EU:C:2017:960	13/12/2017	El Hassani
C-50/16	Postanowienie ECLI:EU:C:2016:406	02/06/2016	Grodecka
C-282/14	Postanowienie ECLI:EU:C:2014:2486	11/12/2014	Stylinart
C-28/14	Postanowienie ECLI:EU:C:2014:2003	12/06/2014	Pańczyk

SR w Koninie - C-50/16 Halina Grodecka przy udziale Józefa Konieczki (postanowienie TS – brak właściwości)

„Czy art. 2 TFUE i 8 TFUE, art. 1 protokołu nr 1, art. 14 EKPC i art. 17 ust. 1 karty – statuujące zasadę rządów prawa, równości i niedyskryminacji oraz ochrony własności – należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się przepisom krajowym ograniczającym dziedziczenie gospodarstwa rolnego z uwagi na brak cech przedmiotowych określonych przez ustawę i sprecyzowanych w akcie podstawowym po stronie spadkobiercy będącego obywatelem polskim lub cudzoziemcem?”

TS: „postępowanie główne dotyczy wniosku o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie przepisów materialnych i procesowych prawa polskiego, przy czym **żaden element postanowienia odsyłającego nie pozwala na stwierdzenie, by przepisy te stanowiły zastosowanie prawa Unii** w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty lub też by dotyczyły „działania” Unii w rozumieniu art. 8 TFUE”

13

2017/2018

- Nowe trendy: odczytywanie w świetle KPP organizacji sądownictwa, urzędów, postępowań
- Dużo pytań dotyczących art. 47, zwłaszcza pojęcia „niezawisłości sądu”

Powołania Karty poza zakresem prawa Unii (FRR 2018 - FRA Opinions)

- Prawo do dobrej administracji art. 41 – Litwa, najwyższy sąd administracyjny – zinterpretował prawo krajowe
- Najlepszy interes dziecka art. 24 – Portugalia – w sprawie krajowej dotyczącej odpowiedzialności rodzicielskiej
- Prawo do godności Art. 1 – Chorwacja, trybunał konstytucyjny
„przyłączając się do Unii Europejskiej, Republika Chorwacji zaakceptowała treść Karty, której rozdział I jest zatytułowany Godność [...]. W ten sposób, poprzez związanie się treścią Karty, godność ludzka stała się składnikiem katalogu praw człowieka chorwackiej konstytucji.”
- Debaty parlamentarne – Belgia, udział Turków w referendum nt. kary śmierci – premier odwołał się do Karty

Artykuł 52 ust. 1

Artykuł 52

Zakres i wykładnia praw i zasad

1. Wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w niniejszej Karcie **muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności**. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności, ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są **konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego** uznawanym przez Unię lub **potrzebom ochrony praw i wolności innych osób**.

- Ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności
  - przewidziane **ustawą**
  - **szanują istotę** praw i wolności
  - realizują **cel interesu ogólnego** uznawany przez Unię lub potrzebę ochrony **praw i wolności innych osób**
  - **proporcjonalne**: mogą być wprowadzone wyłącznie, gdy:
  - **odpowiednie** (rzeczywiście odpowiadają celowi lub potrzebie)
  - **konieczne**

2. Prawa uznane w niniejszej Karcie, które są przedmiotem postanowień Traktatów, są wykonywane na warunkach i w granicach w nich określonych.

3. W zakresie, w jakim niniejsza Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w [EKPCz], ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę.

- Wyjaśnienia do Karty:
  - obejmuje zarówno konwencję, jak i jej protokoły
  - dotyczy też orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
  - w żadnym przypadku poziom ochrony zapewniony w Karcie nie może być niższy niż poziom zagwarantowany w EKPCz
  - wykaz praw odpowiadających EKPCz

4. W zakresie, w jakim niniejsza Karta uznaje prawa podstawowe wynikające ze wspólnych tradycji konstytucyjnych Państw Członkowskich, prawa te interpretuje się zgodnie z tymi tradycjami.

7. Wyjaśnienia sporządzone w celu wskazania wykładni niniejszej Karty są należycie uwzględniane przez sądy Unii i Państw Członkowskich.

Pytanie prejudycjalne Raad van State (Niderlandy) z 17 listopada 2015 r. – J. N., / Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Sprawa C-601/15)

Czy art. 8 ust. 3 lit. e) dyrektywy ... 2013/33/UE ... w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (...) jest zgodny z art. 6 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej ...:

(1) w sytuacji gdy obywatel państwa trzeciego został zatrzymany na podstawie art. 8 ust. 3 lit. e) tej dyrektywy, a na podstawie art. 9 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (Dz.U. L 180)

przysługuje mu prawo do pozostania w państwie członkowskim dopóki w przedmiocie jego wniosku o udzielenie azylu nie zostanie wydana decyzja pierwszej instancji; oraz

(2) **w świetle wyjaśnień dotyczących karty praw podstawowych** (Dz.U. 2007 C 303/02), zgodnie z którymi prawnie nałożone ograniczenia praw przewidzianych w art. 6 karty nie mogą wykraczać poza ramy dozwolone przez EKPC w treści artykułu 5 ust. 1 lit. f) i przy uwzględnieniu wykładni tego ostatniego postanowienia dokonanej przez ETPCz, w szczególności w wyroku z dnia 22 września 2015 r., *Nabil i in. v. Węgry*, 62116/12, zgodnie z którą zatrzymanie osoby występującej z wnioskiem o udzielenie azylu jest sprzeczne z wyżej wymienionym postanowieniem EKPC, o ile zatrzymanie to nie zostało nakazane do celów wydalenia?

Artykuł 53

Artykuł 53

Poziom ochrony

Żadne z postanowień niniejszej Karty nie będzie interpretowane jako ograniczające lub naruszające prawa człowieka i podstawowe wolności uznane, we właściwych im obszarach zastosowania, przez prawo Unii i prawo międzynarodowe oraz konwencje międzynarodowe, których Unia lub wszystkie Państwa Członkowskie są stronami, w szczególności przez europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz przez konstytucje Państw Członkowskich.

- C-399/11 Melloni

C-399/11 Melloni

59. Z utrwalonego orzecznictwa wynika bowiem, że na mocy zasady pierwszeństwa prawa Unii, która jest istotną cechą porządku prawnego Unii (...), okoliczność powoływania się przez państwo członkowskie na przepisy prawa krajowego, nawet rangi konstytucyjnej, nie może mieć wpływu na skuteczność prawa Unii na terytorium tego państwa (...).

60. Artykuł 53 karty potwierdza (...), że gdy akt prawa Unii wymaga przyjęcia krajowych aktów stosowania, organy i sądy krajowe są uprawnione do stosowania krajowych standardów ochrony praw podstawowych, **o ile zastosowanie owych standardów nie podważa poziomu ochrony wynikającego z karty stosownie do wykładni Trybunału, ani pierwszeństwa, jednolitości i skuteczności prawa Unii.**

Lista kontrolna (check-list) ETPCz

- <http://app.echr.coe.int/CheckList/Step1.aspx>

FRA handbook on Article 51 check

- wkrótce

Check-list dla pytań prejudycjalnych dot. KPP

1. czy podejrzenie niezgodności z KPP dotyczy:

- przepisu unijnego (⇒ pyt. 4)
- przepisu krajowego (⇒ pyt. 2)

2. Czy przepis krajowy jest zastosowaniem prawa unijnego (jest „w zakresie prawa unijnego”)

- przepis wykonawczy do aktu unijnego
- przepis implementujący dyrektywę
- **sprzeczny ze swobodą rynku wewnętrznego**
- **sprzeczny z obywatelstwem Unii**
- przepis przejmuje regulacje unijne również na użytek wewnętrzny – C-297/88 Dzodzi
- narusza **obowiązek zapewnienia skutecznej ochrony sądowej**:
  - przepis proceduralny naruszający efektywność prawa unijnego
  - **ogólny obowiązek (nawet poza „zakresem zastosowania” prawa unijnego?)**
  - żadne z powyższych (⇒ konsultacja z ekspertem, raczej **NIE**)

3. czy przepis ogranicza jedno z praw z KPP

- Nie (⇒ **NIE**)
- Tak (⇒ pyt. 4)

4. Czy ograniczenie jest przewidziane ustawą

- Tak (⇒ pyt. 5)
- Nie (⇒ **PYTANIE**)

16

5. Czy ograniczenie szanują istotę praw i wolności

- Tak (⇒ pyt. 5)
- Nie (⇒ **PYTANIE**)

6. Czy ograniczenie realizuje cel interesu ogólnego uznawany przez Unię lub potrzebę ochrony praw i wolności innych osób

- Tak (pyt. 6)
- Nie (⇒ **PYTANIE**)

7. Czy ograniczenie jest odpowiednie (rzeczywiście odpowiadają celowi lub potrzebie) – **zawsze niewiadoma – zdecyduje TS**

8. Czy ograniczenie jest konieczne – **zawsze niewiadoma – zdecyduje TS**